IL-QAWWA U L-GLORJA TAL-FIDI FL-ITTRA LIL-LHUD, KAPITLU II (IT-TIELET PARTI)

Marcello Ghirlando ofm

Fl-aħħar ħarġa rajna kif l-awtur sagru tal-Ittra lil Lhud tana l-eżempji tal-missirijiet li kienu laqqmu ħajjithom fil-fidi: fidi li fetħet l-orizzont għar-realtajiet tal-futur, realtajiet li huma setgħux jaraw b'għajnejhom: Abraham ittama li Alla jipprovdi sagrifiċċju flok ibnu; Izakk bierek lil uliedu u ħabbar dak li kellu jseħħ, jiġifieri li Ġakobb kellu jkun ikbar minn Għesaw,

ħuh tewmi; Ġakobb bierek lil Efrajm u Manassi u ħabbar li tal-ewwel kellu jkun ikbar minn ħuħ il-kbir; Ġużeppi ħabbar l-Eżodu u wera x-xewqa għal dak li kellu jsir b'għadmu. Missirijiet il-poplu jdawlu tabilħaqq il-ħajja tal-fidi, fidi li hija "pedament tal-ħwejjeġ li għandna nittamaw, hija l-prova tal-ħwejjeġ li ma narawx".

F'din it-tielet parti tal-kapitlu 11 l-awtur idawwar ħarsu lejn l-eroj storiċi tal-poplu tal-passat li bis-saħħa tal-fidi ipperseveraw u ma reġgħux lura minn dak li Alla kien qed isejħilhom għalih. Kif kien stqarr Ħabakkuk, il-bniedem ġust igħix bis-saħħa tal-fidi tiegħu, u għalhekk iżomm sod u jsalva billi ma jerġax lura. Hu għalhekk li fil-vrus 23-31 l-awtur jitkellem mill-fidi ta' Mosè u l-ġenituri tiegħu (23-28), il-fidi tal-ġenerazzjoni tal-Lhud tal-Eżodu (29), il-fidi waqt il-battalja ta' Ġeriko (30) u l-fidi ta' Raħab iż-żienja (31).

Hekk jikteb testwalment: "Kien permezz tal-fidi li, meta twieled Mosè, missieru u ommu ħbewh għal tliet xhur, għax raw kemm kien tifel sabiħ, bla ma beżgħu mill-ordni tas-sultan".

"Permezz tal-fidi Mosè, meta kiber, ma riedx jissejjaħ bin it-tifla tal-Fargħun; u għażel li aħjar ikun imkasbar flimkien mal-poplu ta' Alla milli jgawdi l-hena tad-dnub, hena li jgħaddi f'qasir żmien. Deherlu li t-tmaqdir ta' Kristu huwa għana akbar mit-teżori tal-Eġittu, għax ħares 'il quddiem lejn il-ħlas. Permezz tal-fidi ħalla l-Eġittu bla ma beża' mill-qilla tas-sultan; żamm iebes, daqs kemm kieku kien qiegħed jara lil Alla li ma jidhirx. Permezz tal-fidi għamel l-ikla tal-Għid u raxxax id-demm, biex l-anġlu tal-mewt ma jolqotx lill-ulied il-kbar tal-Iżraelin".

"Kien permezz tal-fidi li l-Iżraelin qasmu l-Baħar l-Aħmar qishom fuq art niexfa, waqt li għerqu l-Eġizzjani, li marru biex jagħmlu bħalhom". Kien permezz tal-fidi li waqgħu l-ħitan ta' Ġeriko wara li l-Iżraelin daru magħhom għal sebat ijiem".

"Permezz tal-fidi Raħab iż-żienja ma ntilfitx ma' dawk ta' rashom iebsa, għax kienet laqgħet bis-sliem l-ispiji li marru jitkixxfu l-art".

Il-Fidi tal-Ġenituri ta' Mosè

L-awtur jintroduċi l-figura kbira ta' Mosè billi jitkellem qabel xejn mill-fidi tal-ġenituri tiegħu. F'moħħu għandu r-rakkont li nsibu f'Eżodu 2, 1-4 li jitkellem mit-twelid ta' Mosè u kif ġie salvat mill-ordni tal-Farawni. "Kien permezz tal-fidi li, meta twieled Mosè, missieru u ommu ħbewh għal tliet xhur, għax raw kemm kien tifel sabiħ, bla ma beżgħu mill-ordni tas-sultan". Is-sbuħija ta' Mosè ma kellhiex biss tkun fiżika: għandna ħjiel ta' dik li kellha tkun il-missjoni kbira tiegħu li għaliha bħal donnu kien diġà magħżul. L-awtur sagru juri li l-ġenituri tiegħu, dejjem bis-saħħa tal-fidi, rawmu l-kuraġġ biex jeħduha kontra l-ordni tal-Farawni. Il-fidi tagħhom qawwiethom: ma qagħdux lura milli jsalvaw lil binhom għax kien prezzjuz

u sabiħ fl-għajnejn ta' Alla. B'hekk huma wkoll, bil-kuraġġ tagħhom imlaqqam fil-fidi, għoġbu lil Alla.

Il-Fidi ta' Mosè

L-awtur issa jgħaddi biex jitkellem mill-fidi ta' Mosè. Għal tliet darbiet jistqarr li Mosè jġib ruħu b'mod preċiż permezz tal-fidi. Jintroduċi l-figura tal-mexxej per eċċellenza tal-poplu l-magħżul billi jistqarr: "Permezz tal-fidi Mosè, meta kiber, ma riedx jissejjaħ bin it-tifla tal-Fargħun; u għażel li aħjar ikun imkasbar flimkien mal-poplu ta' Alla milli jgawdi l-hena tad-dnub, hena li jgħaddi f'qasir żmien. Deherlu li t-tmaqdir ta' Kristu huwa għana akbar mit-teżori tal-Eġittu, għax ħares 'il quddiem lejn il-ħlas".

Fil-fatt, ir-rakkont tal-Eżodu (2, 11-15) ma jitkellimx mill-fatt li Mosè ma riedx jissejjaħ bin it-tifla tal-Fargħun. Jistqarrha hawnhekk l-awtur sagru biex juri li, bis-saħħa tal-fidi, Mosè ried ikun għal kollox solidali mat-tbatija tal-poplu tiegħu. Dan jidher fir-rakkont tal-Eżodu. L-awtur iġib motivazzjoni oħra: "milli jgawdi l-hena tad-dnub, hena li jgħaddi f'qasir żmien". Mosè, 'is-sabiħ', jagħżel it-tajjeb u dak li jibqa' bis-saħħa tal-fidi tiegħu; jagħmel għażla li hija profondament imlaqqma fil-fidi tiegħu; iħares lejn il-futur u jistmerr dak li jgħaddi u huwa temporanju. Hawnhekk wieħed jifhem kif l-awtur qed jattwalizza l-figura u l-fidi ta' Mosè għall-qarrejja nsara tiegħu: insara li kienu qed ibatu minħabba l-fidi tagħhom. Lilhom l-awtur sagru jgħaddi kelma ta' kuraġġ fl-eżempju tal-fidi ta' Mosè. Dan jagħmlu billi jseddaq l-argument bil-kliem: "Deherlu li t-tmaqdir ta' Kristu huwa għana akbar mit-teżori tal-Eġittu, għax ħares 'il quddiem lejn il-ħlas".

Id-diskors fuq il-fidi ta' Mosè ikompli: "Permezz tal-fidi ħalla l-Eġittu bla ma beża' mill-qilla tas-sultan; żamm iebes, daqs kemm kieku kien qiegħed jara lil Alla li ma jidhirx". Kien bis-saħħa tal-fidi, imlaqqma fit-tama f'Alla, li tqanqal lil Mosè biex jitlaq mill-Eġittu, l-ewwel waħdu lejn Midjan u, aktar tard, b'poplu sħiħ fuq spallejh. Ġrajjiet kbar li huma biss frott fidi f'Alla, anke jekk dan Alla 'ma jidhirx'. Hawn tidher il-fidi qawwija ta' Mosè: b'ġrajjietu jseddaq it-twemmin f'Alla li ma jidhirx u jingħata lilu l-premju. Bis-saħħa tal-fidi "żamm iebes u ma beżax mill-qilla tas-sultan", bħall-ġenituri tiegħu. Wera li l-fidi "hija l-pedament tal-ħwejjeġ li għandna nittamaw, hija l-prova tal-ħwejjeġ li ma narawx" (11, 1).

L-aħħar kelma fuq il-fidi ta' Mosè titkellem fuq id-dramm tal-Eżodu: "Permezz tal-fidi għamel l-ikla tal-Għid u raxxax id-demm, biex l-anġlu tal-mewt ma jolqotx lill-ulied il-kbar tal-Iżraelin". L-awtur hawnhekk ilaqqam il-fidi ta' Mosè mal-mumenti l-kbar tad-dramm tal-Eżodu: l-ikla tal-Għid u t-traxxix tad-demm fuq il-bibien tad-djar Lhud, traxxix li kellu jkun is-sinjal biex l-anġlu tal-mewt ma jolqotx

l-ulied il-kbar tal-Iżraelin fil-lejla tal-ħelsien mill-jasar tal-Eġittu (Eż 12, 29-32). Mosè hawnhekk isir ukoll l-espressjoni tal-fidi tal-poplu; permezz tiegħu jseħħ it-twettiq tal-wegħda tal-art magħmula lil Abraham. L-eżempju tiegħu isir dawl għall-qarrejja tal-Ittra: huwa dak li, bis-saħħa tal-fidi, "Kienu għadhom ma ħadux dak li kien imwiegħed, iżda huma rawh mill-bogħod u sellmulu, waqt li għarfu li huma kienu barranin u għorba fuq l-art. Tabilħaqq, dawk li jitkellmu b'dan il-mod juru ċar li huma qegħdin ifittxu pajjiż għalihom. Li kieku kellhom fi ħsiebhom il-pajjiż li minnu kienu ħarġu, kellhom żmien biżżejjed biex jerġgħu lura fih. Imma issa huma jixtiequ pajjiż aħjar, jiġifieri, dak tas-sema. Huwa għalhekk li Alla ma jistmellx jissejjaħ Alla tagħhom, għax hu ħejja belt għalihom" (11, 14-16).

Il-Fidi tal-Poplu

L-awtur ikompli d-diskors tiegħu billi jgħaddi biex jitkellem mill-fidi tal-poplu fil-qsim tal-baħar l-Aħmar u fil-waqgħa tal-ħitan ta' Ġeriko, l-ewwel belt fuq in-naħa l-oħra tax-Xmara Ġordan: "Kien permezz tal-fidi li l-Iżraelin qasmu l-Baħar l-Aħmar qishom fuq art niexfa, waqt li għerqu l-Eġizzjani, li marru biex jagħmlu bħalhom. Kien permezz tal-fidi li waqgħu l-ħitan ta' Ġeriko wara li l-Iżraelin daru magħhom għal sebat ijiem".

Alla ħares lill-poplu tiegħu waqt il-qsim solenni tal-Baħar l-Aħmar; u dan kien

ukoll frott tal-fidi tal-poplu. L-Eġizzjani ntilfu għax ma kellhomx il-fidi. Kienet il-fidi li mliet l-Iżraelin bi-tama li jgħaddu qawwijin u sħaħ mill-Baħar l-Aħmar. Kienet l-istess fidi li laqqmet it-tama tagħhom fuq dak li kellhom isibu n-naħa l-oħra.

Kienet l-istess fidi li seddqet il-battalja ta' Ġeriko (Ġoż 6, 15-16.20). B'fidi fil-kelma ta' Alla u f'Ġożwè bin Nun, il-mexxej tagħhom, jirbħu lil Ġeriko. L-awtur bħal donnu qed igħid: bl-għajta tal-fidi żżarmaw il-ħitan tal-belt ta' Ġeriko.

Wara li tissemma l-belt ta' Ġeriko, l-awtur iħoss il-bżonn li jagħlaq din il-parti billi jsemmi l-fidi ta' mara li ma kenitx minn ulied Israel, Raħab iż-żienja (Ġoż 2, 1-21): "Permezz tal-fidi Raħab iż-żienja ma ntilfitx ma' dawk ta' rashom iebsa, għax kienet laqgħet bis-sliem l-ispiji li marru jitkixxfu l-art". F'Ġożwè 2, 11 hija tagħmel stqarrija ta' fidi: "Tassew li l-Mulej, Alla tagħkom, hu Alla fis-sema minn fuq u fuq l-art minn taħt". B'din il-fidi, tħares lill-ispjuni ta' ulied Israel, u tittama li bis-saħħa ta' dik l-istess fidi tkun imħarsa hi u l-familja tagħha. Hi ssalva għax emmnet u obdiet (Ġoż 6, 17. 22-25), imma dawk ta' 'rashom iebsa' jintilfu.

B'dawn il-personaġġi, Mosè u l-ġenituri tiegħu, il-poplu ħiereġ mill-jasar u Raħab iż-żienja, l-awtur sagru jkompli juri l-qawwa u l-glorja tal-fidi. Hija l-fidi li xprunat lil dawn biex jipperseveraw fit-tajjeb bit-tama ta' xi ħaġa ikbar u aħjar. Huma wkoll isiru xempju għall-ewwel insara.

Lejn it-Tmiem

Fl-aħħar parti tad-diskors tiegħu fuq il-qawwa u l-glorja tal-fidi, l-awtur sagru jgħaddi biex ifaħħar il-fidi ta' ħames Imħallfin, sultan, il-profeti u l-martri li batew bil-qawwa tal-fidi tagħhom. Hekk jikteb testwalment: "X'se ngħid iżjed? Ma nsibx żmien biżżejjed biex insemmi fuq Gidgħon, Barak, Sansun, Ġefti, David, Samwel u l-profeti. Bil-qawwa tal-fidi huma rażżnu saltniet, għamlu l-ġustizzja, kisbu l-wegħdiet; saddew ħalq l-iljuni, tfew il-qawwa tan-nar, ħelsu minn xifer is-sejf, fiequ mill-mard, tqawwew fit-taqbid, ħarrbu l-eżerċti tal-barranin. Nisa ħadu lura l-mejtin tagħhom irxuxtati mill-mewt. Oħrajn ħaqruhom għall-mewt, għax irruftaw il-ħelsien

biex jiksbu qawmien aħjar. Oħrajn sofrew żebliħ u swat u saħansitra ktajjen u ħabs. Kienu mħaġġra, mħanxra minn nofshom, maqtula bis-sejf; ħarġu jiġġerrew imlibbsin bi ġlud tan-nagħaġ u tal-mogħoż, neqsin minn kollox, mħabbtin u maħqurin. Id-dinja ma kienx jixirqilha jkollha nies bħal dawn. Huma qagħdu jiġġerrew fid-deżert u fuq l-għoljiet, fl-għerien u fl-irkejjen tal-art" (11, 32-38).

Bil-Qawwa tal-Fidi

L-awtur isemmi b'isimhom ħames individwi: kronoloġikament dawn huma Barak (Imħ 4, 4 – 5, 31), Gidgħon (Imħ 6, 11 – 8, 35), Ġefti (Imħ 11, 1 – 12, 7), Sansun (Imħ 13, 24 – 16, 31), Samwel (1 Sam 1, 21 – 28, 3) u s-sultan David (1 Sam 16, 12 - 2 Slat 2, 10). Għal darb'oħra l-awtur sagru jagħżel individwi li mhux dejjem kienu xi xempji perfetti tal-fidi: Ġidgħon kien mimli dubji quddiem ir-rieda ta' Alla u saħansitra jitlob sinjal mingħand Alla (Imħ 6, 13); Barak ma tantx kellu ħeġġa li jissielet kontra Sisara, il-Ġeneral ta' Ġabin u kellha tkun Debora li twasslu jwettaq dak li ried minnu Alla (Imħ 4, 7-8); Ġefti baqa' b'fama negattiva għax jitlef lil bintu minħabba wegħda li kien għamel (Imħ 11, 29-40); David, minkejja l-kobor tiegħu u l-wegħdiet li sarulu, baqa' wkoll magħruf għad-dnub tiegħu (2 Sam 11, 1 – 12, 25); Sansun, gwerrier qawwi, kellu jissagrifika lilu nnifsu biex ipatti għal dnubu

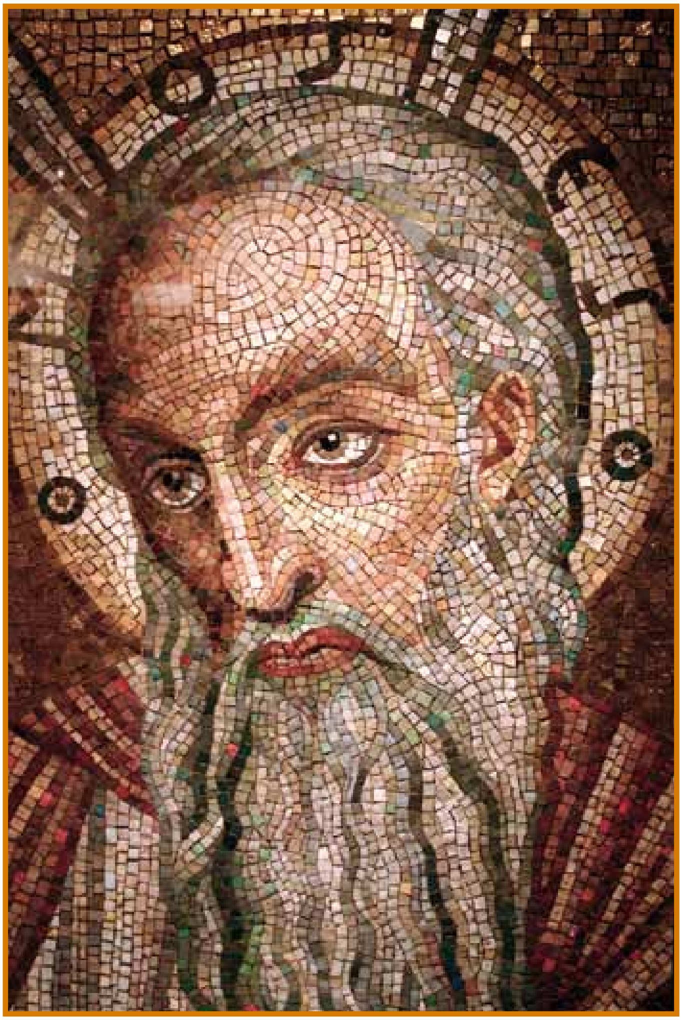

(Imħ 16, 30-31); Samwel, u miegħu l-profeti, joħroġ aktar bl-unuri għax jissejjaħ profeta fidili mit-tradizzjoni biblika (Sir 46, 13-15). Ma kinux xempji perfetti tal-fidi imma Alla nqeda bihom biex iħaddem u jwassal il-grazzja tiegħu; inqeda bihom biex, bil-qawwa tal-fidi tagħhom, iwettaq ir-rieda salvifika tiegħu.

Forsi hawnhekk l-awtur sagru għandu f'moħħu li jkompli jgħaddi kelma ta' kuraġġ qawwija lill-ewwel insara: kienu konxji li ma kinux perfeti, kienu jafu li quddiem diffikultajiet kbar ħassew bis-sħiħ id-dgħufija

tagħhom. Imma Alla, bħalma għamel fl-imgħoddi fil-personaġġi msemmija, seta' jħaddem il-grazzja tiegħu fihom, bil-qawwa tal-fidi tagħhom. Il-bniedem ġust, minkejja d-dgħufija tiegħu, igħix u jippersevera bis-saħħa tal-fidi tiegħu.

L-awtur igħaddi biex jiġbor flimkien f'ġabra waħda t-tbatijiet tal-martri li saddew fil-ħajja tajba bil-qawwa tal-fidi tagħhom. Mgħandniex ismijiet imma eżempji ġenerali li l-qarrejja setgħu, forsi aktar minna, jifhmu għal min kien qiegħed jitkellem l-awtur: "Bil-qawwa tal-fidi huma rażżnu saltniet, għamlu l-ġustizzja, kisbu l-wegħdiet; saddew ħalq l-iljuni, tfew il-qawwa tan-nar, ħelsu minn xifer is-sejf, fiequ mill-mard, tqawwew fit-taqbid, ħarrbu l-eżerċti tal-barranin. Nisa ħadu lura l-mejtin tagħhom irxuxtati mill-mewt. Oħrajn ħaqruhom għall-mewt, għax irruftaw il-ħelsien biex jiksbu qawmien aħjar. Oħrajn sofrew żeblieħ u swat u saħansitra ktajjen u ħabs. Kienu mħaġġra, mħanxra minn nofshom, maqtula bis-sejf; ħarġu jiġġerrew imlibbsin bi ġlud tan-nagħaġ u tal-mogħoż, neqsin minn kollox, mħabbtin u maħqurin".

"Bil-qawwa tal-fidi huma rażżnu saltniet, għamlu l-ġustizzja, kisbu l-wegħdiet": din id-deskrizzjoni tista' b'xi mod tiġi applikata għall-personaġġi diġa' msemmija. Għal David u Sansun tista' tiġi applikata d-deskrizzjoni "saddew ħalq l-iljuni"; din, flimkien ma' "tfew il-qawwa tan-nar" tista' wkoll tiġi applikata għal Danjel (Dan 6, 19.23) u għat-talba li hu u sħabu jagħmlu fin-nar (Dan 3, 50.88). " Ħelsu minn xifer is-sejf, fiequ mill-mard, tqawwew fit-taqbid, ħarrbu l-eżerċti tal-barranin": Gidgħon, Sansun, David, Ġuditta u Ester huma eżempji ta' dawk li tqawwew fi-taqbid; tal-ewwel "ħarrbu l-eżerċti tal-barranin" ukoll.

" Nisa ħadu lura l-mejtin tagħhom irxuxtati mill-mewt": forsi l-awtur hawnhekk għandu f'moħħu l-armla ta' Sarefta ta' Sidon li tara lil Elija jerġa' jagħti l-ħajja lil binha (1 Slat 17, 24) u l-mara Sunamija li tirċievi l-istess grazzja għal binha min-naħa tal-profeta Eliżew (2 Slat 4, 18-37). Bil-vers " Oħrajn ħaqruhom għall-mewt, għax irruftaw il-ħelsien biex jiksbu qawmien aħjar", moħħna jmur għar-rakkonti ta' 2 Makkabin:

l-istorja tal-martirju ta' Elgħażar (6, 18-31) u tas-sebat aħwa u ommhom (7, 1-41).

Il-bqija tat-tbatijiet msemmija b'mod ġenerali, "Oħrajn sofrew żebliħ u swat u saħansitra ktajjen u ħabs. Kienu mħaġġra, mħanxra minn nofshom, maqtula bis-sejf; ħarġu jiġġerrew imlibbsin bi ġlud tan-nagħaġ u tal-mogħoż, neqsin minn kollox, mħabbtin u maħqurin", ifakkruna fit-tribulazzjonijiet tal-profeti. Fosthom Ġeremija (20, 2. 7; 29, 26; 37, 15), Żakkarija (2 Kron 24, 21), il-profeti tal-Mulej maqtula bix-xabla (1 Slat 19, 10).

Jidher li f'dawn id-deskrizzjonijiet tat-tbatijiet, l-awtur irid jinsisti fuq il-fidi u l-kuraġġ li bihom kienu mżejna l-bnedmin li baqgħu fidili lejn Alla. Juri li kull min inizżel għeruqu fil-fidi, jista' jkompli iħabbat wiċċu mat-tbatija u jagħmel għeġubijiet kbar. Bħal donnu jrid li l-qarrejja tiegħu jsibu posthom f'dawn id-deskrizzjonijiet; b'hekk jagħmlu kuraġġ biex bil-qawwa tal-fidi jibqgħu jipperseveraw fil-fedeltà tagħhom lejn Alla.

'Il-litanija' tat-tbatijiet u l-għeġubijiet tibda tagħlaq bil-kliem: " Id-dinja ma kienx jixirqilha jkollha nies bħal dawn. Huma qagħdu jiġġerrew fid-deżert u fuq l-għoljiet, fl-għerien u fl-irkejjen tal-art". Il-bnedmin tal-fidi kienu kbar minħabba l-fedeltà tagħhom. Verament id-dinja ma kienx jixirqilha jkollha nies bħal dawn! Fosthom anki Elija li kellu jaħrab fid-deżert u jinħeba f'għar biex jaħrab il-qilla ta' Ġeżabel (1 Slat 19, 4. 11. 13), ulied Israel li kellhom jinħbew fl-għerien biex isalvaw rwieħhom mill-Midjanin (Imħ 6, 2) u mill-Filistin (1 Sam 13, 6), David li jinħeba minn Sawl (1 Sam 22, 14; 24, 3) u l-Makkabin (2 Mak 10, 6).

Il-kapitlu jagħlaq bil-kliem: "U dawn kollha, għad li qalgħu xhieda tajba bis-saħħa tal-fidi tagħhom, ma kisbux dak li kien imwiegħed, billi Alla rafa' xi ħaġa aħjar għalina, bil-ħsieb li huma ma jaslux għall-perfezzjoni mingħajrna". Il-vers ta' qabel l-aħħar jerġa' jtenni dak li l-awtur kien diġà2 qal fil-vers 13: "Kollha bil-fidi mietu dawn in-nies. Kienu għadhom ma ħadux dak li kien imwiegħed, iżda huma rawh mill-bogħod u sellmulu, waqt li għarfu li huma kienu barranin u għorba fuq l-art". Ma rċevewx dak li kien imwiegħed, għax dan, kif se jgħid l-awtur, jingħata lil dawn li huma mlaqqma fil-patt il-ġdid, mibni fuq wegħdiet aħjar (Lhud 8, 6).

Minkejja l-kobor ta' dawn il-martri tal-fidi, huma ma kisbux fl-immedjat dak li kien imwiegħed lilhom. Dan kellu jseħħ fit-twettiq sħiħ tal-pjan divin li storikament iseħħ ħafna aktar wara. Huma setgħu biss jarawh mill-bogħod u jsellmulu...bit-tama li huma wkoll jieħdu sehem mill-milja sħiħa tal-wegħdiet fl-aħħar taż-żmien. Sadattant huma jibqgħu l-plieri tal-ħajja tal-fidi li lejhom għandhom iħarsu l-qarrejja, l-ewlenin insara li

kienu qed jiffaċċjaw it-tbatija u l-persekuzzjoni.

Il-kelma ta' kuraġġ tiġi mwettqa bis-sejħa li l-awtur jagħmel biex fuq kollox iħarsu lejn l-eżempju suprem, Ġesù fil-misteru tas-salib tiegħu.

Għajnejna merfugħa lejn Ġesù

L-ewwel tlitt ivrus tal-Kapitlu 12 jistgħu jittieħdu wkoll bħala l-konklużjoni loġika tad-diskors ta' kuraġġ li l-awtur għamel lill-insara fil-Kapitlu 11. Hekk jikteb testwalment: "Ladarba aħna wkoll għandna madwarna sħaba hekk kbira ta' xhieda, ejjew inwarrbu minna kull xkiel u kull dnub li malajr ifixkilna, u b'qalbna qawwija nibqgħu niġru t-triq tal-prova li għandna quddiemna; nżommu għajnejna merfugħa lejn Ġesù, li minnu tibda u fih tintemm il-fidi tagħna; hu li, flok l-hena li kellu quddiemu, qagħad għas-salib bla xejn ma qies l-għajb tiegħu, u issa qiegħed fuq in-naħa tal-lemin tat-tron ta' Alla. Aħsbu mela fih, li qagħad għal opposizzjoni hekk kbira min-naħa tal-midinbin, biex ma tegħjewx u ma taqtgħux qalbkom".

Bl-eżempju ta' tiġrija f'moħħu, l-awtur jerġa' jfakkar lill-qarrejja fil-personaġġi li għexu bil-qawwa tal-fidi, "is-sħaba hekk kbira ta' xhieda"; fit-tiġrija tal-arena tal-ħajja huma dawk li jixprunawna niġru 'l quddiem, ħfief u mħejjija: "ejjew inwarrbu minna kull xkiel u kull dnub li malajr ifixkilna".

Imma l-ikbar xhieda hija dik tal-Mulej Ġesù: bħall-personaġġi l-kbar tal-istorja tas-salvazzjoni, anki hu kellu jħabbat wiċċu mat-tbatijiet, provi, il-mewt; b'differenza minnhom, huwa temm u rċieva bis-sħiħ dak li kien imwiegħed. Hu jsir għall-insara l-ikbar eżempju tal-perseveranza fil-fidi minkejja t-tbatijiet, "hu li, flok l-hena li kellu quddiemu, qagħad għas-salib bla xejn ma qies l-għajb tiegħu, u issa qiegħed fuq in-naħa tal-lemin tat-tron ta' Alla. Aħsbu mela fih, li qagħad għal opposizzjoni hekk kbira min-naħa tal-midinbin, biex ma tegħjewx u ma taqtgħux qalbkom".

It-tħeġġiġa hija mela qawwija: "inżommu għajnejna merfugħa lejn Ġesù, li minnu tibda u fih tintemm il-fidi tagħna". B'għajnejhom u ħsibijiethom fuq l-eżempju ta' Ġesù, l-insara jisiltu qawwa, perseveranza u jitlaqqmu dejjem aktar fil-fidi. Mal-Mulej Ġesù li bata imma jippersevera fil-fidi u l-fedeltà tiegħu lejn Alla, in-nisrani jieħu wkoll sehem fir-rebħa ta' Dak li jimxi warajh.